

KOKKUVÕTE

Töö pealkiri: PUUVILJAKAVA ANALÜÜS

Puuviljakava rakendamist Eesti koolides vaadeldi 2009. aasta septembrist kuni 2015. aasta novembrini ning eesmärgiks oli uurida erinevate viljade jagunemist koguseliselt ja maksumuselt, koolide ja õpilaste kaasatust, erinevuseid pakkumisperiodide vahel.

Antud ajavahemik jagunes 32 perioodiks ning kokku osales selle aja jooksul 384 kooli. Osalevate õpilaste arv on üldpildis olnud pideval tõusuteel (va viimane õppeaasta, kus võib olla veel andmeid puudu), kuid kindlasti oleks eesmärk kaasata veelgi rohkem õpilasi ja koole. Üldiselt oli õpilasi kaasatud 60-80% kõikidest õpilastest (enim osalejaid Saare maakonnast) ning koole peamiselt üle 50% (enim Viljandi maakonnast). Puuviljakavas osalesid 1.-4. klasside õpilased, hiljem (2012. a) lisandusid ka 5. klassid.

Saadud andmete järgi selgus, et kõige rohkem pakuti õunu, mida said puuviljakavas osalemise jooksul ühel perioodil üldjuhul vähemalt 90% õpilastest. Koguseliselt pakuti kõige rohkem puuviljadest lisaks veel pirne, ploome ning köögiviljadest porgandeid, kurki, kapsast. Oli näha, et koguseliselt populaarseimad viljad olid üldjuhul ka kõige odavama keskmise kilohinnaga ning keskmiselt kallimaid vilju (mustikad, vaarikad, aedsalat jpt) pakuti koguseliselt vähem.

Vaadeldud perioodide lõikes ei ole kasvanud mitte ainult kaasatud koolide ja õpilaste arv, vaid suurenenud on ka kava jooksul pakutavate viljade mitmekesisus. Võrreldes eelneva KPK raportiga (2009-2011) oli lisandunud nüüdseks juurde brokoli, külmutatud marjad, naeris, mustikad, sõstrad, vaarikad. Seeläbi on kasvanud ka erinevate viljade valik ühel pakkumisperiodil – kui varem pakkusid koolid keskmiselt 2-5 erinevat vilja, siis nüüd umbes 2-7 erinevat vilja.

Suurem viljade valik suurendab tõenäoliselt ka viljade tarbimist. Antud andmete järgi pakuti koolides kõige rohkem 3,01-5 erinevat vilja. Vastavalt viljade hooajalisusele esines viljade kogustes kõikumisi perioodide lõikes. Selle olukorra parandamiseks võiks soovitada abikõlbulike toodete nimekirja täiendamist. Mitmekülgsem puu- ja köögiviljade valik tagab suurema viljade tarbimise, küllaslikumalt erinevaid toitaineid ja seeläbi positiivsema mõju tervisele. Praegusel hetkel on abikõlbulike toodete koostamisel eelistatud piirkondlikke tooteid, kuid Eestis ei ole võimalik pakkuda aastaringselt värsked kohalikke puu- ja köögivilju. Seda võimaldaks küll kunstlikes tingimustes kasvatamine, kuid sellest tingitud hinnatõus muudaks need viljad koolidele raskemini kättesaadavaks. Kavasse võiksid olla kaasatud ka välismaised

viljad, arvestades samuti nende hooajalisust (nt banaanid, virsikud, tsitruselised, viinamarjad jpm). See lubaks pakkuda veelgi rikkalikumat valikut ning samuti ei oleks probleemi, et pikal säilitamisel oleks kodumaine toode kaotanud oma toiteväärtust. 2011. aasta Eesti KPK uuringust selgus, et laste lemmikud puuviljadest olid arbuus, mandariin ja õun, kuid hetkel neist kaht esimest kava piirangute tõttu pakkuda ei tohi. Suurem viljade varieeruvus võimaldaks kasutada rohkem sesoonselt odavamaid vilju ning võib-olla tutvustaks osadele õpilastele ka eksootilisemaid vilju.

Uurides teiste riikide kavasid võib nende eeskujul soovitada korraldada lisaks puuviljakava toetavaid kooliüritusi, ekskursioone, kasutada plakateid ja brošüüre, korraldada mängu jms. Eesmärk oleks suurendada õpilastes ja õpetajates veelgi huvi ning teadmisi puu- ja köögiviljade vajalikkusest, hooajalisusest, erinevatest tarbimise võimalustest. 2011. aastal korraldatud küsitluses selgus, et „puuviljaplakatit“ olid näinud siiski vähesed õpilased ja õpetajad. Tulevikus võiks kasutada rohkem väljundeid, mille kaudu jõuaks rohkemate inimesteni. Teistes riikides tehtud intervjuude põhjal on lastele meeldinud eriti need üritused, kus nad on saanud ise aktiivselt osaleda ning öelnud, et nad on tänu suuremale teadlikkusele suurendanud sihilikult viljade tarbimist oma toidukordadel.

Esitatud andmetes leidis ebamääraseid väärtuseid, mis raskendasid analüüsimisprotsessi ja mõjutasid lõpptulemuste täpsust. Seetõttu tuleks senised andmete kogumise meetodid kriitiliselt üle vaadata. Eriti esines vastuolulisust just esitatud õpilaste arvudes – mõnel juhul olid koolid esitanud ühele samale perioodile erinevaid väärtusi ja vahel olid erinevused lausa mitmekordsed. Samas oli mõne arvutuse juures vajalik anda perioodile üks konkreetne väärtus. Perioodides esinevad lahknevused takistavad põhjalikumat analüüsi ja teevad uurimistöö asjatult keerukaks. Edaspidi tuleks pöörata andmete kogumisel suuremat tähelepanu andmete õigsusele, et tulevikus oleks lihtsam analüüsida ning seeläbi tõsta tulemuste usaldusväärsust.